

521. plenární zasedání Evropského hospodářského a sociálního výboru (Brusel, 13. – 14. 7. 2016)

Ve dnech 14. – 15. 12. 2016 se v Bruselu konalo 521. plenární zasedání Evropského hospodářského a sociálního výboru (EHSV). Místopředseda Evropské komise (EK) Frans Timmermans představil pracovní program komise na rok 2017. Dále proběhla diskuse s komisařem Jyrki Katainenem ke stanoviskům EHSV souvisejícím s „novými udržitelnými hospodářskými modely“.

Plenární zasedání EHSV projednalo a přijalo následující stanoviska:

- **INT/784 Funkční ekonomika**

EHSV již vydal stanoviska týkající se oběhového hospodářství, plánovaného zastarávání a spoluspotřebitelství. Funkční ekonomika tak bude předmětem stanoviska poprvé, přičemž se jedná o jediný aspekt nového hospodářského modelu, který dosud nebyl řešen. Je to pohled, který se zaměřuje na užívání výrobku spíše než jeho vlastnictví. To představuje změnu paradigmatu od společností, které prodávají výrobek, ke společnostem prodávajícím práva k užívání (určitého produktu). Spotřebitelé si rychle uvědomili, že může být výhodnější výrobky používat jen po dobu, kdy je potřebují, a nikoli je vlastnit a nechat cenné zdroje ležet ladem, když nejsou využívány. Průkopnické společnosti například namísto prodeje pneumatik, CD nosičů a kopírek poskytují „mobilní služby“, „streamovací služby“ nebo „dokumentační služby“.

Jedním z pozitivních výsledků je, že společnosti nyní mají přirozený zájem na tom, aby životnost jejich výrobku byla co nejdelší, jelikož jeho cena je odvozena z používání, a tak dochází ke snižování míry zastarávání i vytváření odpadů.

EHSV v tomto stanovisku vyjadřuje přání, aby společnost prošla hospodářskou transformací a přešla od fáze nadměrného využívání zdrojů a plýtvání k udržitelnější fázi, v níž by byl kladen důraz spíše na kvalitu než na množství a existovalo by více pracovních míst. EHSV si v této souvislosti přeje, aby se při hledání nových forem ekonomiky Evropa ujala iniciativy. Funkční ekonomika kromě toho není cílem sama o sobě. Je třeba ji podporovat, jelikož poskytuje řešení všech uvedených výzev, nebo alespoň části z nich. Je třeba provést komplexní posouzení kategorií zboží nebo služeb s cílem určit silné stránky a případně podmínky, které je třeba v zájmu zavedení účinné funkční ekonomiky dodržovat.

EHSV doporučuje, aby členské státy a zúčastněné strany prosazovaly odpovědnou spotřebu, a to především ve fázi vzdělávání, a kladly důraz na funkční ekonomiku. Rovněž doporučuje urychlit výzkum a dosahování konkrétních výsledků v oblasti nových způsobů výroby a spotřeby v souvislosti s funkční ekonomikou, jako jsou např. ekodesign výrobků, oběhové hospodářství, spoluspotřebitelství a ekonomika pro společné blaho. Evropský legislativní balíček by umožnil strukturovat nabídky funkční ekonomiky, zejména co se týče spoluspotřebitelství, zastarávání a pochopení těchto modelů spotřebiteli, a vytvořit právní a fiskální prostředí příznivé pro inovace. Zásadní význam bude mít vyjasnění a zjednodušení otázek týkajících se pojištění modelů funkční ekonomiky.

Funkční ekonomika může být při zakotvení na daném území užitečná v tom, že vyzdvihuje silné stránky jednotlivých území, umožňuje vymanit se ze standardizace hromadné výroby, která je částečně příčinou rozčarování ze současné spotřeby, a umožňuje zohlednit všechny vnější faktory výrobního systému.

Aby bylo možné čelit zásadnímu přechodu na nový hospodářský model, který bude mít velké a systémové dopady v řadě oblastí, doporučuje se, aby byla v EHSV vytvořena nová stálá průřezová struktura, která by tento vývoj analyzovala. Byla by užitečná rovněž platforma pro výměnu, která by iniciativy funkční ekonomiky zviditelnila na evropské úrovni.

- **INT/793 Ekonomika sdílení**

Aby bylo možné čelit zásadnímu přechodu na nový hospodářský model, který bude mít velké a systémové dopady v řadě oblastí, doporučuje se, aby byla v EHSV vytvořena nová stálá průřezová struktura, která by tento vývoj analyzovala. Byla by užitečná rovněž platforma pro výměnu, která by iniciativy funkční ekonomiky zviditelnila na evropské úrovni.

Cílem sdílení Komise je přispět k tomu, aby byly využívány výhody ekonomiky sdílení, a vyřešit obavy ohledně nejistoty v oblasti práv a povinností zainteresovaných stran. Sdílení poskytuje právní vodítka a politickou orientaci a zabývá se těmito klíčovými otázkami:

Požadavky na přístup na trh pro: 1) profesionální poskytování služeb (členské státy mohou při této příležitosti posoudit, zda cíle sledované v rámci stávajících právních předpisů zůstávají v platnosti); 2) poskytování služeb peer-to-peer (prahové hodnoty mohou pomoci vytvořit jasný právní rámec ve prospěch neprofesionálních poskytovatelů); 3) platformy pro spolupráci (kontrola základních služeb může být stanovena podle toho, kdo určuje ceny, jaké jsou klíčové smluvní podmínky, tedy kdo určuje podmínky a kdo je vlastníkem klíčových aktiv používaných pro poskytování základních služeb). Režimy odpovědnosti: nejdůležitější pravidla smluvní a mimosmluvní odpovědnosti jsou stanovena ve vnitrostátních právních předpisech členských států. V rámci právních předpisů EU jsou nicméně on-line platformy jakožto poskytovatelé zprostředkovatelských služeb informační společnosti za určitých podmínek zproštěny odpovědnosti za informace, které uchovávají. Použitelnost této výjimky z odpovědnosti bude záviset na právním a skutkovém stavu týkajícím se činnosti vykonávané platformou pro spolupráci a platí tam, kde dotyčné činnosti odpovídají definici hostingových služeb ve smyslu směrnice o elektronickém obchodu

Ochrana uživatelů: v ekonomice sdílení není vždy jasné, kdo je slabší strana, kterou je třeba chránit. Za tímto účelem Komise nabízí obecnou orientaci v revidovaných pokynech ke směrnici o nekalých obchodních praktikách. Ukazatele pro kvalifikování jako obchodníka zahrnují četnost služeb, motiv usilování o zisk a výši obratu.

Osoby samostatně výdělečně činné a pracovníci v rámci ekonomiky sdílení: flexibilnější pracovní ujednání plynoucí z nových pracovních příležitostí nemusí být tak pravidelná nebo stabilní jako tradiční pracovní právní vztahy. To může vytvořit nejistotu ohledně příslušných práv a úrovně sociální ochrany. Toto jsou tři základní kritéria stanovená pro určení pracovního poměru: 1) existence vztahu podřízenosti; 2) povaha práce; 3) přítomnost odměny (využívá se především pro rozlišení dobrovolníků od pracovníků).

Zdanění: sdílení se zaměřuje na tři hlavní otázky: 1) přizpůsobení se novým obchodním modelům (uplatněním funkčně podobných daňových povinností na podniky poskytující srovnatelné služby); 2) snižování administrativní zátěže (například vytvořením společně dohodnutých standardů); 3) daň z přidané hodnoty (problémy mohou nastat v souvislosti s kvalifikací účastníků jakožto osob povinných k dani).

Vzhledem k tomu, že ekonomika sdílení pokrývá několik odvětví v rychle se měnícím prostředí, má Komise v úmyslu vytvořit monitorovací rámec pokrývající průzkumy u podniků a spotřebitelů, průběžné mapování vývoje právní úpravy, dialog zúčastněných stran a shrnutí ve srovnávacím přehledu výsledků v oblasti vnitřního trhu.

S ohledem na nové paradigma decentralizované digitální ekonomiky se EHSV domnívá, že je třeba zabránit tomu, aby šla tato ekonomika ruku v ruce s nejistými pracovními místy a s vyhýbáním se daňovým povinnostem a aby se přidaná hodnota hromadně přesouvala z průmyslových subjektů na vlastníky soukromých digitálních platform. Výbor proto vybízí Komisi, aby podrobnějším a kompletnějším způsobem vypracovala konceptuální nástin ekonomiky sdílení, což je ekonomický model, který podobně jako sociální ekonomika přejímá demokratickou a participativní dynamiku. Rovněž vyzývá Komisi, aby věnovala pozornost digitálním platformám za účelem regulace a harmonizace jejich činnosti a zaručení rovných podmínek na základě transparentnosti, informování, neomezeného přístupu, nediskriminace a přiměřeného využívání údajů.

EHSV rovněž doporučuje vytvořit zvláštní metodiku pro regulaci a měření nové ekonomiky s pomocí odlišných norem, v níž by ústřední místo zaujímala důvěra. Měla by být zřízena nezávislá evropská

klasifikační agentura pro digitální platformy, jejíž pravomoci by byly harmonizovány v oblasti konkurence, zaměstnanosti a daní ve všech členských státech.

- **NAT/685 Směrem k uplatňování nepřímých pobídek v evropských politikách**

Myšlenka „nudge“ (nebo „nepřímých pobídek“) vychází ze zásady, že ekonomie a behaviorální vědy mohou osobám s rozhodovací pravomocí pomáhat lépe rozhodovat o veřejných politikách. Koncept vychází z toho, že jednotlivci nejsou zcela racionální, a prosazuje drobné a nenákladné změny, aby je pobídl k volbě určité možnosti v dané oblasti. Může být uplatněn v celé řadě situací včetně veřejných politik. Středisko pro sledování udržitelného rozvoje EHSV připravilo toto stanovisko z vlastní iniciativy věnované nepřímým pobídkám. Cílem je určit, jak by teorie nepřímých pobídek mohla přispět k zefektivnění evropských veřejných politik, zejména z hlediska udržitelného rozvoje. Stanovisko obecně podporuje přístup nepřímých pobídek jako doplněk tradičních nástrojů veřejných politik. Poukazuje na nedávný vývoj v této oblasti, zejména na vytvoření útvarů zabývajících se nepřímými pobídkami v řadě zemí, jako jsou USA, Francie, Spojené království, a také v Evropské komisi. Ve stanovisku je formulována řada doporučení:

- podporovat využívání nepřímých pobídek ve veřejných politikách ve spojení s tradičními nástroji, zejména pokud tyto pobídky mohou pomoci dosáhnout environmentálních, sociálních a jiných cílů souvisejících s udržitelností;
- podporovat výměnu osvědčených postupů a znalostí týkajících se nepřímých pobídek a podporovat interdisciplinární výzkum v této oblasti;
- stanovit metody a etická pravidla pro používání nepřímých pobídek a především zajistit zejména transparentnost a svobodnou volbu jednotlivců, spolehlivost informací, o něž se nepřímé pobídky opírají, a vyhýbat se postupům, které v lidech vyvolávají pocity viny;
- naplánovat uspořádání prvních evropských dnů nepřímých pobídek v EHSV.

- **ECO/416 Prodloužení doby trvání Evropského fondu pro strategické investice**

Komise se domnívá, že od předložení investičního plánu pro Evropu v listopadu 2014 se zlepšily podmínky pro obnovení investic a vrací se důvěra v evropské hospodářství a růst.

Dne 1. června 2016 vydala Komise sdělení nazvané „Obnova investic v Evropě – zhodnocení investičního plánu pro Evropu“, v němž poukazuje na doposud dosažené výsledky investičního plánu a nastiňuje další plánované kroky, včetně prodloužení doby trvání Evropského fondu pro strategické investice (EFSI) po počátečním tříletém období, posílení okna pro MSP v rámci stávajícího rámce a posilování Evropského centra pro investiční poradenství (EIAH).

EFSI byl zřízen na počáteční období tří let, přičemž cílem je mobilizace přinejmenším 315 miliard EUR v podobě investic. Vzhledem k úspěchu Komise navrhuje EFSI zdvojnásobit, a to jak co do délky trvání, tak co do finanční kapacity. Právní prodloužení, které v tomto návrhu představila, se týká období současného víceletého finančního rámce a mělo by poskytnout celkem nejméně půl bilionu EUR investic do roku 2020. Pro období po roce 2020 Komise hodlá předložit nezbytné návrhy, jimiž se zajistí, aby strategické investice pokračovaly na udržitelné úrovni.

V souladu s počátečním investičním obdobím by v co největší míře měly být přilákány soukromé investice a MSP budou hlavními příjemci podpory stanovené v tomto návrhu. Zvláštní pozornost bude rovněž věnována udržitelným investičním projektům, které přispívají k dosažení cílů COP 21. Klíčovým prvkem tohoto návrhu je posílení adicionality projektů podporovaných z EFSI s cílem podpořit zeměpisné pokrytí fondu EFSI a posílit zavádění v méně rozvinutých a přechodových regionech.

Návrh rovněž předpokládá řadu technických vylepšení pro EFSI a EIAH. Cílenější služby technické pomoci budou poskytnuty pro projekty zahrnující několik členských států, pro projekty přispívající k dosažení cílů konference COP 21 a pro kombinaci s jinými zdroji financování Unie. Kromě toho návrh předpokládá, že EIAH by mělo aktivně přispívat k cíli odvětvové a zeměpisné diverzifikace EFSI tak, že EFSI bude v případě potřeby podporovat EIB v koncipování projektů.

EHSV důrazně podporuje iniciativu Komise prodloužit dobu trvání Evropského fondu pro strategické investice (EFSI) a navýšit jeho financování a souhlasí s účelem tohoto fondu a jeho významem pro stabilitu a jistotu pro investory a předkladatele projektů. EHSV vítá pozitivní výsledky za první rok provádění EFSI, kdy došlo k okamžité aktivaci hodnoty investic dle prognózy, a domnívá se, že investiční okno pro malé a střední podniky je úspěšné.

Podle názoru Výboru by cílem EFSI 2.0 mělo být ještě větší zapojení soukromého kapitálu. EHSV zdůrazňuje, že je důležité řídit se potřebami trhu, posílit adicionalitu EFSI ve vztahu k dalším nástrojům EU a běžné činnosti EIB. Požaduje, aby v rámci EFSI bylo zajištěno geograficky vyvážené pokrytí v celé EU, aniž by předem byly stanoveny kvóty, a aby byla zachována dostatečná flexibilita mezi odvětvími, ve kterých je vyžíván. EHSV rovněž doporučuje, aby při nasazení EFSI byl posílen sociální rozměr a je zastáncem využití EFSI na podporu rozvoje společné základny průmyslových technologií a technologií dvojího užití v rámci evropského odvětví obrany.

EHSV doporučuje podpořit Evropské centrum pro investiční poradenství (EIAH), vyzývá k posílení úlohy vnitrostátních podpůrných bank a také k vytváření územních platforem spolupráce. Výbor navrhuje více zviditelnit financování EFSI prostřednictvím rozsáhlé informační kampaně na místní úrovni v celé Unii, spustit používání loga EFSI na iniciativách jím financovaných – zejména pro malé a střední podniky – a posílit dialog s místními a regionálními orgány.

Výbor žádá, aby pravidelně dostával monitorovací zprávy o finančních a investičních operacích a o fungování záručního fondu, jakož i hodnocení nezávislých odborníků ohledně uplatňování nařízení o EFSI a změnách, které přinesl z hlediska konkrétního dopadu na tvorbu pracovních míst a rozvoj v EU za použití jasných sociálně-ekonomických a environmentálních ukazatelů, a aby byla vyjasněna adicionalita této iniciativy.

- **ECO/416 Odpovídající rámec pro transparentnost podniků**

Cílem stanoviska z vlastní iniciativy je zmapovat a analyzovat současný stav v EU v oblasti požadavků na transparentnost podniků za účelem formulování doporučení pro prosazování transparentnosti způsobem, který zohledňuje potřebu informací občanské společnosti a konkurenceschopnost evropských společností.

Otázky transparentnosti, tedy záměr zlepšit transparentnost informací poskytovaných podniky o sociálních a environmentálních aspektech a dodržování lidských práv, jsou v současné době zařazeny do všech nástrojů sociální odpovědnosti podniků (CSR).

Společnosti jsou povinny podávat zprávy o záležitostech, které jdou nad rámec jejich hospodářské činnosti, například o:

- sociální a environmentální činnosti (směrnice o vypracování zpráv obsahujících nefinanční informace již v procesu provádění),
- rozmanitosti v řídicích a dozorčích orgánech společností (směrnice o ženách v řídicích a dozorčích orgánech společností),
- mzdových strategiích (směrnice týkající se práv akcionářů, jež je v současné době projednávána v rámci dialogu) nebo
- obchodních strategiích (rozšíření témat obchodních tajemství).

Evropské společnosti jsou transparentní a chtějí být transparentní a dodržovat mezinárodní a evropské nástroje sociální odpovědnosti podniků. Mělo by však být zajištěno, že větší transparentnost nepovede k ohrožení konkurenceschopnosti evropských podniků oproti jejich globálním konkurentům.

V navrhovaném stanovisku z vlastní iniciativy budou mj. projednány následující aspekty:

- Jsou společnosti transparentní, pokud jde o jejich činnosti, a zahrnují transparentnost a odpovědné chování jako součást jejich strategií?
- Jaký druh informací týkající se sociální odpovědnosti podniku je skutečně důležitý, aby se činnost podniků stala transparentnější, viditelnější a srozumitelnější pro zástupce občanské společnosti?
- Kde je rovnováha mezi transparentností a přijatelnou úrovní zasahování do obchodních a rozvojových strategií podniků?

- Dohody o volném obchodu, podnikání, lidská práva a požadavky na transparentnost.

Výbor považuje za zásadní, aby podniky byly transparentní, a podporuje všechny iniciativy směřující k dlouhodobé udržitelnosti a předvídatelnosti podnikání. Transparentnost je důležitá jak pro všechny zainteresované strany, tak pro samotné podniky, zlepšení jejich image a posílení důvěry zaměstnanců, spotřebitelů a investorů.

Výbor uznává, že většina podniků působících v EU je transparentní, Investoři a akcionáři stále častěji věnují pozornost nejen ukazatelům ziskovosti podniků, ale také kvalitativním ukazatelům sociální odpovědnosti podniků.

Výbor se domnívá, že je třeba se zaměřit jak na účelnost a rozsah podávaných informací, tak současně i na jejich kvalitu a pravdivost. Zlepšování transparentnosti by mělo být orientováno jak na dosažené výsledky, tak na proces podávání zpráv a zveřejňování informací. Podávání zpráv by mělo být kromě poskytování informací o dosavadní výkonnosti zaměřeno i na budoucnost.

EHSV obecně chápe, že malé a střední podniky fungují za odlišných podmínek. Proto by pro ně měla být pravidla zjednodušena, aby jim umožňovala podávat zprávy vhodnějším způsobem, a byla tak zajištěna naprostá transparentnost. EHSV vítá projekt budování kapacit, jenž má malým a středním podnikům pomoci zvládat tyto výzvy.

Výbor se domnívá, že každá další iniciativa v oblasti zveřejňování informací by se měla zaměřit na skutečné informační potřeby zainteresovaných stran. Jejich součástí by měl být společný soubor ukazatelů a zároveň by měla být zohledněna povaha dotčeného podniku a odvětví, v němž působí. Výbor zdůrazňuje, že sociální odpovědnost podniků a politika transparentnosti jsou v rámci podniku neúčinné, nejsou-li do nich zapojeni zaměstnanci, a měly by proto být součástí konzultací mezi sociálními partnery.

Vladimíra Drbalová
zástupkyně ředitele Sekce mezinárodních vztahů
členka EHSV